

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ
ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КОМУНИКАЦИИТЕ

Се прогласува Законот за следење на комуникациите, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15 ноември 2006 година.

Бр. 07-4182/1
15 ноември 2006 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

ЗАКОН ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КОМУНИКАЦИИТЕ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите и постапката за следење на комуникациите, начинот на постапување, чување и користење на добиените информации и податоци со примената на овој закон и контролата на законитоста на следењето на комуникациите.

Член 2

Никој не смее без наредба на надлежен суд да врши следење на комуникациите, освен ако му се наменети или постои согласност на лицето или лицата кои се вклучени во комуникацијата.

Член 3

Производство, нудење на продажба, продажба или држење на средства за следење на комуникациите не може да се врши без одобрение што го издава Министерството за внатрешни работи.

Член 4

Податоците собрани со овластено следење на комуникациите и регистрите во врска со нив, имаат карактер на службена тајна и се под посебен режим на заштита, што го пропишува министерот за внатрешни работи, односно министерот за одбрана со правилник, министерот за правда со судски деловник и јавниот обвинител на Република Македонија со упатство, секој во делот на своето постапување.

Со посебниот режим на заштита од ставот 1 на овој член се регулира постапката за користење, чување и заштита на податоците собрани со овластено следење на комуникациите.

Член 5

Следење на комуникациите се остварува под услови определени со овој закон, на начин и во постапка со која не се загрозуваат човековите слободи и права што не се предмет на ограничување согласно со овој закон.

Следење на комуникациите може да трае само одредено време, што е потребно за собирање на податоци заради остварување на целите на следењето, определени со овој закон.

Член 6

Лицето чија комуникација е следена има право да ја оспорува автентичноста на собраните податоци и законитоста на постапката за следење на неговите комуникации, во постапка утврдена со Законот за кривичната постапка на Република Македонија.

Член 7

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1) комуникација - секоја непосредна конверзација и секој пренос на човечки глас, на знаци, сигнали, пишуван текст, слики, звуци, бази на податоци или информации од каква било природа;

2) следење на комуникациите - тајно дознавање на содржината на која и да е комуникација меѓу луѓето и истовремено создавање технички запис за содржината на комуникацијата, со можност да се репродуцира;

3) средства за следење на комуникациите - електронско, механичко или друго средство со чија помош може да се дознае или сними содржината на која и да е комуникација меѓу луѓето;

4) телекомуникациски систем - средства, уреди, инструменти и медиум за пренос;

5) телекомуникациска услуга - секоја услуга што им обезбедува на корисниците можност да испратат или примаат знаци, сигнали, пишуван текст, слики, звуци, бази на податоци или информации од која било природа, пренесени во целост или само во некој дел преку телекомуникацискиот систем;

6) давател на телекомуникациски услуги - овластено правно лице или повеќе правни лица кои на Министерството за внатрешни работи ги прават достапни услугите на јавниот телекомуникациски систем или обезбедуваат пристап до истиот, заради негово користење;

7) овластени органи за следење на комуникациите - Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана и

8) овластено службено лице - лице овластено со решение на министерот за внатрешни работи, за преземање на дејствија согласно со одредбите на овој закон.

II. УСЛОВИ И ПОСТАПКА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КОМУНИКАЦИИТЕ ЗА ОТКРИВАЊЕ И ГОНЕЊЕ НА СТОРИТЕЛИ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА

Член 8

Следење на комуникациите на одредено лице судот може да нареди кога постојат основи на сомневање дека тоа лице е сторител на кривично дело за кое е пропишана казна затвор од најмалку четири години, или на кривично дело за кое е пропишана казна затвор до пет години за кое постојат основи на сомневање дека го врши или е извршено од страна на организирана група, банда или друго злосторничко здружение, заради обезбедување податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка што на друг начин не можат да се соберат.

Член 9

Барање за донесување наредба за следење на комуникациите врз основа на членот 8 на овој закон, до судот поднесува надлежниот јавен обвинител по сопствена иницијатива или на предлог на овластено лице од министерот за внатрешни работи.

Член 10

Барањето за следење на комуникациите се поднесува до надлежниот истражен судија во писмена форма и содржи податоци за:

- 1) органот кој го поднесува барањето за следење на комуникациите;
- 2) податоци за физичкото лице или одговорното лице во правното лице за чии комуникации се бара да бидат предмет на следење;
- 3) основите на сомневање за сторено кривично дело;
- 4) опис на кривичното дело;
- 5) причините за неможноста податоците и доказите да се соберат на друг начин;
- 6) видот на комуникациите чие следење се бара;
- 7) видот на можните технички средства што треба да се применат и можните локации на средствата од кои ќе бидат следени комуникациите;
- 8) начинот и обемот на спроведување на мерките и
- 9) времето за кое се бара следење на комуникациите.

Доколку е неопходно да се влезе во дом или други простории или во превозни средства, заради инсталирање, одржување, употреба или отстранување на средства за следење на комуникациите, во барањето од ставот 1 на овој член, тоа се наведува како посебен предлог, при што мора да се прецизира временскиот период во кој се предлага тоа да се изврши.

Член 11

Истражниот судија ќе донесе наредба за следење на комуникациите, најдоцна во рок од 24 часа од поднесувањето на барањето, доколку врз основа на фактите и околностите содржани во барањето оцени дека се исполнети условите од членот 8 на овој закон и не се во спротивност со одредбите на Законот за кривичната постапка.

Доколку истражниот судија не се согласи со барањето за донесување на наредба за следење на комуникациите, писмено за тоа ќе го извести надлежниот јавен обвинител, во рок од 24 часа од поднесувањето на барањето.

По исклучок од ставот 1 на овој член, на посебно образложен писмен предлог за итност на донесувањето на наредбата, истражниот судија ќе донесе наредба за следење на комуникациите најдоцна во рок од 3 часа од поднесувањето на барањето.

Во случај на итност од ставот 3 на овој член, доколку истражниот судија не се согласи со барањето за донесување на наредба за следење на комуникациите, писмено ќе го извести за тоа надлежниот јавен обвинител во рок од 6 часа од поднесувањето на барањето.

Ако истражниот судија не се согласи со барањето за донесување наредба за следење на комуникациите, надлежниот јавен обвинител има право на приговор до кривичниот совет на надлежниот суд, во рок од 24 часа од известувањето за несогласувањето.

Кривичниот совет одлучува во рок од 24 часа од доставувањето на приговорот.

Член 12

Истражниот судија ќе го одбие барањето за следење на комуникациите ако тоа се однесува на комуникациите на адвокатот определен за бранител со лицето чии комуникации се предмет на следење, на комуникациите што се вршат во службените простории на претседателот на Собранието на Република Македонија, претседателот на Република Македонија, претседателот на Владата на Република Македонија и на комуникациите што се вршат во службените простории на пратениците во Собранието на Република Македонија.

Член 13

Наредбата за следење на комуникациите содржи податоци за:

- 1) органот на чие барање се наредува следење на комуникациите;
- 2) идентитетот на физичкото лице или одговорното лице во правното лице чии комуникации ќе бидат предмет на следење, доколку се познати;
- 3) основите на сомневање за сторено кривично дело;
- 4) правна квалификација на кривичното дело;
- 5) причините за неможноста податоците и доказите да се соберат на друг начин;
- 6) видот на комуникациите што ќе бидат предмет на следење;
- 7) видот на можните технички средства што ќе се применат и локацијата на средствата од кои ќе се следат комуникациите;
- 8) начинот и обемот на спроведување на мерките;
- 9) времето за кое се дозволува следењето на комуникациите и
- 10) рокот во кој по извршеното следење на комуникациите податоците се предаваат во судот.

Во наредбата од ставот 1 на овој член посебно се наведува дека следењето на комуникациите ќе престане кога ќе се добие очекуваната информација.

Во наредбата за следење на комуникациите, доколку е неопходно да се влезе во дом или други простории или во превозни средства, заради спроведување на инсталација, одржување, употреба или отстранување на средства за следење на комуникациите, се прецизира во кој временски период тоа ќе се изврши.

Член 14

Во итни случаи кога постои опасност од предизвикување смрт или тешка телесна повреда на едно или повеќе лица или материјална штета на имот од големи размери или кога постои опасност од бегство на лице кое е сторител на кривично дело за кое е пропишана казна доживотен затвор, може да се преземе следење на комуникациите врз основа на усна наредба на судот. За издадената усна наредба истражниот судија изготвува службена белешка, што се евидентира во судскиот регистар.

Усната наредба на истражниот судија од ставот 1 на овој член се издава на усно барање за следење на комуникациите, за што надлежниот јавен обвинител изготвува службена белешка.

За усното барање за следење на комуникациите надлежниот јавен обвинител е должен веднаш, а најдоцна во рок од 3 часа по добиената усна наредба за следење на комуникациите да достави писмено барање, согласно со членот 10 на овој закон.

Доколку по издадената усна наредба не е доставено писмено барање согласно со ставот 3 на овој член, ќе се смета како наредбата за следење на комуникациите да не е издадена и следењето на комуникациите се прекинува, што судијата го констатира во службената белешка од ставот 1 на овој член.

Податоците собрани со следење на комуникациите од ставот 4 на овој член се ништат согласно со членот 26 став 2 на овој закон.

Член 15

Со наредбата за следење на комуникациите судот ќе дозволи следење на комуникациите за време што е неопходно потребно, но не подолго од 30 дена од денот на нејзиното донесување.

По истекот на рокот од ставот 1 на овој член, подносителот на барањето е должен писмено да го известат судот за резултатите од следењето на комуникациите и ако има потреба од негово продолжување, да поднесе дополнителен предлог со посебно образложение за причините поради кои се бара продолжување на следењето на комуникациите.

Врз основа на дополнителниот предлог од ставот 2 на овој член истражниот судија може да донесе наредба за продолжување на следењето на комуникациите најдолго за уште 90 дена.

Во случај на несогласување со дополнителниот предлог за продолжување на следење на комуникациите, надлежниот јавен обвинител има право на приговор согласно со членот 11 ставови 4 и 5 на овој закон.

Член 16

Издадената наредба за следење на комуникациите судот веднаш ја доставува до надлежниот јавен обвинител.

Член 17

Наредбата за следење на комуникациите од членот 16 на овој закон, надлежниот јавен обвинител веднаш ја доставува до министерот за внатрешни работи, кој со решение определува овластено службено лице, одговорно за спроведување на дејствијата и средствата за следење на комуникациите, утврдени со наредбата.

Член 18

Кога следењето на комуникациите се врши преку телекомуникациски систем, овластеното службено лице од членот 17 на овој закон е должно со наредбата да го запознае одговорното лице во давателот на телекомуникациските услуги.

Одговорното лице од ставот 1 на овој член е должно да ги спроведе мерките и постапките определени со наредбата за следење на комуникациите.

Податоците од судската наредба за следење на комуникациите по кои се постапува во давателот на телекомуникациските услуги, одговорното лице од ставот 1 на овој член е должно да ги чува како службена тајна и со нив да постапува согласно со закон.

Трошоците предизвикани со следење на комуникациите преку телекомуникацискиот систем се исплаќаат од буџетските средства на Министерството за внатрешни работи, врз основа на договор склучен меѓу министерот за внатрешни работи и правното лице што врши комуникациски услуги.

Ако против лицето чии комуникации биле предмет на следење е покрената кривична постапка, исплатените средства од ставот 4 на овој член се сметаат за трошоци на постапката и се наплаќаат согласно со Законот за кривичната постапка.

Член 19

Овластеното службено лице од членот 17 на овој закон е должно да ги примени сите мерки и средства определени со наредбата за следење на комуникациите, на начин што обезбедува автентичност, потполност и сигурност на податоците собрани со следење на комуникациите.

Заради остварување на задачите од ставот 1 на овој член, овластеното службено лице е должно со употреба на технички средства да обезбеди сигурна регистрација и чување на податоците собрани со следење на комуникациите. Регистрацијата на собраните податоци се врши во изворна форма, а со податоците се постапува во согласност со посебниот режим утврден во членот 4 од овој закон.

Член 20

Сите податоци, списи и други материјали собрани со спроведување на наредбата за следење на комуникациите се доставуваат до надлежниот суд во рокот определен со наредбата за следење на комуникациите.

Податоците од ставот 1 на овој член се чуваат во посебна обвивка на списи, запечатена од судијата кој наредил следење на комуникациите.

Член 21

Судот може да нареди обвинката на списи да се отвори ако доказите добиени на овој начин треба да бидат употребени во кривична постапка пред судот.

За секое отворање на обвинката на списите се составува записник.

Член 22

Податоците добиени врз основа на издадената наредба истражниот судија ги доставува до надлежниот јавен обвинител.

Ако надлежниот јавен обвинител не поднесе барање за поведување на истрага во рок од 30 дена од денот на доставувањето на податоците собрани со следење на комуникациите, судот донесува одлука за нивно ништење.

Одлука за ништење на податоците судот може да донесе и во случај ако оцени дека собраните податоци немаат значење за постапката.

Пред донесувањето на одлуката за ништење од ставовите 1 и 2 на овој член, судот задолжително прибавува мислење од надлежниот јавен обвинител, кој е должен мислењето да го достави во рок од три дена од денот на доставувањето на барањето.

Против одлуката на судот за ништење на податоците, надлежниот јавен обвинител има право на приговор согласно со членот 11 ставови 4 и 5 на овој закон.

Член 23

Ако податоците собрани со следење на комуникациите, до донесување на решението за допуштено од членот 25 на овој закон или податоците што се уништени се објават во јавноста, граѓанинот кој поради тоа претрпел штета има право на судска заштита.

Средствата за надоместок на штетата од ставот 1 на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Член 24

По донесувањето на решение за спроведување на истрага, судот го повикува лицето чија што комуникација е следена да дојде во судот во рок од осум дена заради запознавање со материјалот во врска со следењето на неговите комуникации.

Во случајот од ставот 1 на овој член, списите од обвинката за следење на комуникациите нема да му бидат дадени на запознавање за обвинетиот, сè додека во нив не се направи нечитлив делот кој спрема мислењето на јавниот обвинител може:

- 1) да ја загрози природата и текот на истрагата;
- 2) да ги загрози лицата кои на кој било начин учествувале во преземање на определени активности и дејствија во врска со следењето на комуникациите и
- 3) да ги загрози интересите на други лица кои не се инволвирани во дејствијата.

Член 25

Судот со решение одлучува за допуштеноста податоците добиени со следењето на комуникациите да се користат како доказ во кривичната постапка.

Против решението од ставот 1 на овој член странките имаат право на жалба до кривичниот совет на надлежниот суд во рок од 24 часа од неговото доставување.

Кривичниот совет по жалбата од ставот 2 на овој член одлучува во рок од 48 часа од нејзиното доставување.

Член 26

По правосилноста на одлуката во кривичната постапка, што била водена против лице чии комуникации биле следени, судот во рок од 15 дена донесува посебно решение за ништење на податоците.

Ништењето од ставот 1 на овој член го врши комисија составена од судија, јавен обвинител и лице овластено од министерот за внатрешни работи.

Член 27

Ако при следење на комуникациите се дојде до податоци што се однесуваат на друго кривично дело, различно од она за кое е наредено следење на комуникациите, а за кое согласно овој закон може да се нареди следење на комуникациите, тие податоци можат да се употребат како доказ во кривичната постапка пред судот, согласно со членот 25 на овој закон.

Член 28

Лицето чијашто комуникација била следена спротивно на одредбите на овој закон, има право на надомест на штета.

За надоместување на штетата од ставот 1 на овој член одлучува судот што донел наредба за следење на комуникациите, во итна постапка, што не може да трае подолго од три месеца.

Против одлуката на судот од ставот 2 на овој член оштетениот има право на жалба до повисокиот суд во рок од осум дена од нејзиниот прием. Второстепениот суд одлучува по жалбата во рок од осум дена од нејзиното поднесување.

Надоместување на штетата се врши од Буџетот на Република Македонија.

III. УСЛОВИ И ПОСТАПКА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КОМУНИКАЦИИТЕ ЗАРАДИ ЗАШТИТА НА ИНТЕРЕСИТЕ НА БЕЗБЕДНОСТА И ОДБРАНАТА НА ЗЕМЈАТА

Член 29

Судот може да нареди следење на комуникациите на лице за кое постојат основи на сомневање дека подготвува извршување на кривично дело против државата, против вооружените сили или против човечноста и меѓународното право.

Освен во случаите од ставот 1 на овој член, судот може да нареди следење на комуникациите и кога се подготвува, поттикнува, организира или учествува во вооружен напад против Република Македонија или во онеспособување на нејзиниот безбедносен систем да ги врши своите функции, ако не постои друг начин да се дојде до податоци за таквата активност за да се спречи извршувањето на кривичното дело, вооружениот напад или онеспособувањето на безбедносниот систем.

Кога во текот на следењето на комуникациите согласно со ставовите 1 и 2 на овој член, ќе се стекнат сознанија дека лицето е сторител на определено кривично дело, постапката за следење на комуникациите може да продолжи согласно со условите од членот 8 на овој закон и дотогаш собраните податоци можат да се користат согласно со одредбите на овој закон.

Член 30

Барање за донесување наредба за следење на комуникациите врз основа на членот 29 на овој закон може да поднесе министерот за внатрешни работи или лице овластено од него, како и министерот за одбрана или лице овластено од него.

Барањето за следење на комуникациите поднесено согласно со членот 29 став 2 на овој закон, покрај податоците од членот 10 на овој закон мора да содржи и посебно образложение за причините поради кои се поднесува барањето.

Барањето за следење на комуникациите од ставот 1 на овој член се поднесува до судијата на Врховниот суд на Република Македонија, одреден со внатрешниот распоред на судот.

Член 31

Судијата на Врховниот суд ќе донесе наредба за следење на комуникациите доколку врз основа на фактите и околностите во барањето оцени дека се исполнети условите од членот 29 на овој закон, најдоцна во рок од 24 часа од поднесувањето на барањето.

По исклучок од ставот 1 на овој член, на посебно образложен предлог за итност на донесувањето на наредбата, судијата на Врховниот суд ќе донесе наредба за следење на комуникациите најдоцна во рок од 5 часа од поднесувањето на барањето.

Ако судијата не се согласи со барањето за донесување на наредбата за следење на комуникациите, писмено ќе го извести подносителот во рок од 24 часа од поднесувањето на барањето.

Во случај на итност од ставот 2 на овој член, ако судијата не се согласи со барањето за донесување на наредбата за следење на комуникациите писмено ќе го извести подносителот во рок од 6 часа од поднесувањето на барањето.

Ако судијата на Врховниот суд не се согласи со барањето за донесување на наредба за следење на комуникациите, подносителот на барањето може да поднесе приговор до Врховниот суд во рок од 24 часа од известувањето за несогласувањето.

По приговорот од ставот 5 на овој член, во рок од 24 часа од неговото поднесување решава совет од тројца судии на Врховниот суд, во кој не може да членува судијата што одлучувал по барањето за донесување на наредба за следење на комуникациите.

Член 32

Во постапката за следење на комуникациите заради заштита на интересите на безбедноста и одбраната на земјата соодветно се применуваат одредбите на членовите 10, 13, 14, 17, 18, 19 и 28 на овој закон.

Член 33

Со наредбата за следење на комуникациите, судијата на Врховниот суд ќе дозволи следење на комуникациите за време што е неопходно потребно, но не подолго од три месеца.

По истекот на рокот од ставот 1 на овој член, врз основа на дополнителен образложен предлог, судијата може да нареди следењето на комуникациите да биде продолжено најмногу до една година, сметајќи го и времето определено со првата наредба.

Во случај кога судијата не се согласува со дополнителниот предлог за донесување на наредба за продолжување на следење на комуникациите, подносителот на предлогот може да поднесе приговор до Врховниот суд, во рок од 24 часа од известувањето за несогласувањето.

По приговорот од ставот 3 на овој член, се постапува согласно со членот 31 став 6 на овој закон.

Член 34

Податоците за лицето собрани со извршувањето на наредбата за следење на комуникациите се чуваат во Министерството за внатрешни работи, односно во Министерството за одбрана под посебен режим, најдолго една година по истекот на времето определено со наредбата.

По истекот на рокот од ставот 1 на овој член, податоците и сите материјали во врска со извршувањето на наредбата за следење на комуникациите се ништат под надзор на судијата кој ја донел наредбата и за ништењето се составува записник во кој се регистрира само бројот на судската наредба. Истовремено, во судскиот регистар се ништат сите податоци за лицето на кое се однесувала наредбата.

Записникот од ставот 2 на овој член се изготвува во два примерока, од кои по еден примерок за судот и за подносителот на барањето за следење на комуникациите.

IV. НАДЗОР И КОНТРОЛА

Член 35

Надзор над спроведувањето на мерките од страна на Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана врши Собранието на Република Македонија.

Член 36

За вршење на надзорот од членот 35 на овој закон Собранието на Република Македонија од редот на пратениците во Собранието на Република Македонија, основа Комисија составена од претседател, четири члена, заменик претседател и четири заменици членови.

Претседателот на Комисијата од ставот 1 на овој член е од редот на политичката партија во Собранието на Република Македонија во опозиција, што на последните избори за пратеници освоила најмногу гласови, двајца членови на Комисијата се од редот на политичките партии на власт и двајца членови се од редот на политичките партии во опозиција во Собранието на Република Македонија.

Член 37

За извршениот надзор над законитоста на спроведувањето на мерките од страна на Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана Комисијата поднесува годишен извештај до Собранието на Република Македонија во рок од два месеца по завршувањето на тековната година.

Член 38

Комисијата донесува Деловник за својата работа, со кој се уредуваат прашањата за постапката и начинот на работата на Комисијата.

Член 39

Контрола над спроведувањето на одредбата на членот 3 на овој закон врши Министерството за внатрешни работи.

V. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 40

Државните органи и правните лица кои вршат производство, нудење на продажба, продажба и држење на средства за следење на комуникациите, се должни своето работење да го усогласат согласно со одредбите на овој закон во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 41

Собранието на Република Македонија, Комисијата од членот 36 на овој закон ќе ја основа во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 42

Подзаконските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 43

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.